

Luizenprotocol

Informatie en adviezen voor
leden van de werkgroep “hoofdluis” en leerkrachten
over het voorkomen en bestrijden van hoofdluis

Hoefslag 6, 4205 NK Gorinchem
tel.: 0183-699331

info@beatrixdeburcht.nl
www.beatrixdeburcht.nl

september 2015

1. INLEIDING

Hoofdluis, een netelig probleem

Ook onze school wordt wel eens geconfronteerd met hoofdluis. Hoofdluizen zijn op zich betrekkelijk onschadelijke beestjes. Ze kunnen echter wel jeuk veroorzaken waardoor kinderen gaan krabben en wondjes krijgen die kunnen gaan infecteren. Om verspreiding te voorkomen is het erg belangrijk dat zo vroeg mogelijk maatregelen worden getroffen. Om hoofdluis effectief te kunnen bestrijden is het belangrijk om goede afspraken te maken over de verschillende taken en verantwoordelijkheden.

2. KENNISTEST

Voordat we ons gaan verdiepen in 'de luis', is het misschien aardig om onze kennis te testen.

1. Luizen voelen zich het beste thuis:
 - a) Op een vuil hoofd;
 - b) Op een kinderhoofd;
 - c) Op elk hoofd: onder de pony, achter de oren en in de nek.
2. Het verschil tussen roos en neten kun je als volgt zien:
 - a) Roosschilfers laten los, neten niet;
 - b) Neten zijn ongeveer 2 keer zo groot als roosschilfers;
 - c) Neten zijn zwart, roos is wit.
3. Het ei van een hoofdluis komt gewoonlijk uit in:
 - a) 7 - 9 dagen;
 - b) 10 - 13 dagen;
 - c) 14 - 15 dagen.
4. Een jonge luis wordt volwassen in:
 - a) 7 - 9 dagen;
 - b) 10 - 13 dagen;
 - c) 14 - 15 dagen.
5. Als je hoofdluis hebt, kun je het beste:
 - a) Het haar met een speciale luizenkam kammen;
 - b) De luizen behandelen met een bestrijdingsmiddel en daarna het haar met een speciale luizenkam kammen;
 - c) Het haar met water en azijn uitspoelen.
6. Hoofdlotion tegen hoofdluis gebruik je:
 - a) Als je zelf hoofdluis hebt;
 - b) Als je zelf hoofdluis hebt of als iemand anders in het gezin hoofdluis heeft;
 - c) Uit voorzorg, bijvoorbeeld als je hoort dat iemand op school hoofdluis heeft.
7. Met een speciale 'luizen- of netenkam' kun je:
 - a) Luizen en neten definitief bestrijden;
 - b) Luizen en neten uit je haar kammen;
 - c) Luizen, neten en uitwerpselen van luizen uit je haar kammen.

De juiste antwoorden van de test zijn: 1c; 2a; 3a; 4a; 5b; 6a; 7b.

3. ACHTERGRONDINFORMATIE

Het luizenprobleem

In Nederland komt hoofdluis vooral bij kinderen voor. Meestal vlak na de zomervakantie. Op sommige scholen is er dan sprake van een explosie. Hoofdluizen veroorzaken in principe alleen maar jeuk. Jeuk treedt soms pas na één of twee weken op. Hoofdluizen dragen geen ziekten over. Door krabben kunnen wel korstjes op de hoofdhuid ontstaan. Hierbij kunnen infecties optreden. Over het algemeen is de besmetting met hoofdluis niet ernstig. Wel is het belangrijk hier iets aan te doen. Want als je te lang wacht met behandelen, vermenigvuldigen de luizen zich en is de kans groot dat ook anderen besmet worden.

Luizenbiologie

De hoofdluis hoort tot de groep van insecten die als parasiet op zoogdieren leeft. Ook de kleepluis en de schaamluis behoren tot deze groep. Zuigende luizen leven uitsluitend van het bloed van hun gastheer. De luis prikt een minuscuul gaatje in de huid en zuigt het bloed op. De hoofdluis komt alleen bij de mens voor en leeft uitsluitend in de haardos op de hoofdhuid. Een volwassen wijfje is ongeveer 3 millimeter lang, bijna zo groot als een luciferkop. Een mannetjesluis is iets kleiner.

Een volwassen luis leeft ongeveer 30-50 dagen en legt zo'n 4-8 eitjes per dag. Luizen leggen hun eieren aan de basis van het haar dichtbij de hoofdhuid, bij voorkeur op de warme, donkere plaatsen op het hoofd, zoals onder de pony, achter de oren en in de nek. De eieren (neten) komen na 7 tot 9 dagen uit. De nieuwe luizen beginnen dan na 7 tot 9 dagen weer opnieuw met het leggen van eieren. Het is dus niet verwonderlijk dat het aantal luizen op een hoofd in korte tijd sterk kan toenemen!

De neten zijn meestal vuilwit tot geelbruin van kleur en een enkele keer ook zwart. Ze hebben een dik pantser dat hun beschermt tegen schadelijke invloeden, dus vaak ook tegen een luizenbehandeling. Neten zijn ongeveer één millimeter groot en lijken wat op roos. Ze zitten echter aan de haren vastgekleefd en zijn moeilijk los te krijgen. Het verschil met roos is overduidelijk: roos zit los.

Hoe kun je hoofdluis krijgen?

Luizen kunnen niet springen en niet vliegen. Ze kunnen alleen lopen: van de ene haar naar de andere haar en van het ene hoofd op het andere hoofd. Kinderen zijn het meest bevattelijk voor hoofdluis. Dit komt doordat zij bij het spelen of stoeien vaak letterlijk de koppen bij elkaar steken. Ook kunnen hoofdluizen zich verspreiden doordat ze op kragen van jassen of in sjaals en mutsen zitten. Op de kapstok stappen ze dan gewoon over. Zelfs het leunen tegen de hoofdsteun in de schoolbus of auto kan bijvoorbeeld al voldoende zijn om besmet te raken. Luizen houden alleen van mensenhaar. Ze komen dus niet voor bij katten of honden.

Gewone lichaamshygiëne is niet van invloed op het krijgen van luizen. Luizen leven van mensenbloed en dat vinden ze ook op een brandschoon en kortgeknipt hoofd. Je kunt hoofdluis zelfs niet voorkomen door elke dag je haar te wassen. De kans op het krijgen van hoofdluis kun je wel verkleinen door:

- geen jas, muts, sjaal of haarspeldjes van anderen te dragen;
- iedereen in het gezin een eigen kam en/of borstel te laten gebruiken;
- eventuele luizen snel op het spoor te komen door elke week het haar te controleren op de aanwezigheid van neten of luizen.

Hoe weet je of je luizen en/of neten hebt?

Als je pas besmet bent met hoofdluis heb je nog niet veel jeuk. Jeuk is wel altijd een reden om goed te kijken of er luizen en neten op het hoofd te zien zijn. Iedereen kan luizen en neten herkennen. Luizen zijn met behulp van een speciale kam (zgn. plastic stofkam of metalen netenkam) op te sporen. Kam de haren boven een wit stuk papier, witte handdoek of de wasbak om de luizen goed te kunnen zien. Ga daarbij stevig over de hoofdhuid. Luizen zitten namelijk vlakbij de hoofdhuid. Zorg voor goed licht anders zijn de luizen niet goed te zien. Als er luizen uit het haar komen, spoel deze dan met veel water door de gootsteen of de wc.

Neten zitten vaak tussen de nekharen, onder de voorhoofdsharen of achter de oren. Met enige

routine zijn ze goed te ontdekken door op deze plaatsen de haren na te kijken. Als er neten zijn, zijn er vaak ook nog luizen. Daarom moet ook altijd worden gekamd met de speciale kam om te kijken of er nog levende luizen zijn. De metalen netenkam kan ook prima gebruikt worden voor het opsporen van luizen. Het voordeel van de metalen kam is dat de tanden niet zo snel uit elkaar gaan staan als bij een plastic kam.

4. VERANTWOORDELIJKHEDEN BIJ HOOFDLUIS

Vooraf kinderen vormen een hoofdluisgevoelige groep. Voor een effectieve bestrijding van hoofdluis dragen dan ook alle mensen die veel met kinderen te maken hebben een bepaalde verantwoordelijkheid.

a. Verantwoordelijkheid ouders

Ouders zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de lichaamsverzorging van hun kinderen. Als hoofdluis in de omgeving blijkt te heersen (vooral na de schoolvakanties is dat het geval), moeten de kinderen met behulp van de speciale kam gecontroleerd worden. Daarna moet het regelmatig in de gaten gehouden worden.

Hoofdluis is vooral een bedreiging voor de omgeving vanwege het besmettingsgevaar. Op plaatsen waar veel mensen bij elkaar komen, kan deze besmetting gemakkelijk van de één naar de ander overgebracht worden. De school is, ongewild, zo'n plaats. Als een kind inderdaad hoofdluis heeft, moeten de ouders het kind behandelen. Het is ook heel belangrijk dat ouders de school en de ouders van vriendjes waarschuwen om verdere verspreiding van hoofdluis te beperken. Helaas gebeurt dit lang niet altijd omdat veel ouders zich (ten onrechte) schamen dat hun kind hoofdluis heeft.

Werkgroep "hoofdluis"

Belangrijk bij de bestrijding van hoofdluis is de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de ouders. **Contactouder is Wendy Seij, telefoonnummer 06.28135550, wendy.seij@hetnet.nl**

Taken van de werkgroep:

- De werkgroep draagt zorg voor de uitvoering van regelmatige hoofdluiscontroles.
 - De controle vindt per groep plaats, de leerkracht voorop.
 - Bij deze controle wordt het hoofdhaar nagekeken op luizen en neten. Hierbij moet vooral gekeken worden onder de voorhoofdhaaren, tussen de nekharen en achter de oren.
 - Belangrijk is geregeld de handen te wassen.
 - Probeer overdracht via kleding zoveel mogelijk te vermijden (bijvoorbeeld door korte mouwen te dragen).
 - Bij deze controle wordt de speciale kam dus niet gebruikt. De reden hiervoor is dat dit teveel tijd kost en de kans op overdracht groot is.
 - De aanwezigheid van luizen en/of neten wordt op de leerlingenlijst genoteerd.
 - Afwezige leerlingen worden zo snel mogelijk gezien.
 - Er wordt aan de kinderen géén melding gedaan over het wel of niet voorkomen van neten en/of luizen bij zichzelf of klasgenoten.
 - Eén van de controlerende ouders geeft de namen van kinderen bij wie luizen en/of neten gevonden zijn door aan de administratie van de school.
-
- De administratief medewerker belt vervolgens de ouders van die kinderen op. Belangrijk is dat ouders/verzorgers behalve de melding ook uitleg krijgen over hoe ze het kind moeten

behandelen. De administratie geeft vervolgens een brief mee aan alle leerlingen van de betreffende groep.

- Na twee weken volgt een nacontrole bij alle kinderen in de groep, waar luizen/neten aangetroffen waren.
- Soms signaleren een leerkracht of de ouders thuis dat een kind luizen/neten heeft. Ook dan wordt dit doorgegeven aan de administratie. Zij geeft vervolgens een brief mee aan alle leerlingen van de betreffende groep.
- De administratie brengt ook de leden van de werkgroep op de hoogte, zodat zij na 2 weken een nacontrole kunnen doen.

b. Verantwoordelijkheid school

Wanneer er hoofdluis op school voorkomt, moet ook de school maatregelen treffen. De school is immers verantwoordelijk voor de hygiëne en het leefklimaat op school. Leerkrachten kunnen ertoe bijdragen dat het hebben van luizen uit de taboesfeer komt door met de kinderen te praten over luizen en door ouders te informeren over hoofdluis.

Regels school:

- De school stimuleert de ouders om hun kinderen regelmatig te controleren op hoofdluis en verzoekt hen nadrukkelijk om de constatering van hoofdluis door te geven aan school.
- De school coördineert de werkgroep “hoofdluis” en stimuleert ouders om zich voor deze werkgroep aan te melden.
- Na iedere vakantie wordt de standaardprocedure onder de aandacht gebracht van (nieuwe) leerkrachten en ouders.
- Informatie over hoofdluis wordt opgenomen in de (bijlage van de) schoolgids en staat op de website.
- Er zijn onvoldoende medische inhoudelijke argumenten om een kind met hoofdluis van school te weren in verband met het risico voor de volksgezondheid. Wel adviseert de GGD dringend om een kind met hoofdluis eerst te behandelen en daarna pas weer naar school te laten gaan.
- In uiterste gevallen kan de school overwegen om het kind zelf op school te behandelen. Dit dient wel met toestemming van de ouders te gebeuren!
- De controle op hoofdluis vindt bij voorkeur zes keer per jaar plaats, het liefst na een vakantie en op een vaste dag, tijd en plaats.
- Iedere controle wordt in de nieuwsbrief aangekondigd.
- Bij een melding van hoofdluis geeft de school hierover een brief mee aan alle kinderen van de betreffende groep.

c. Rol van de GGD

De GGD heeft een adviserende en coördinerende rol ten aanzien van hoofdluisbestrijding. Voor een effectieve hoofdluisbestrijding is vooral de communicatie tussen ouders en school van belang met als doel vroegtijdige herkenning en behandeling. De jeugdverpleegkundige van de GGD kan de school hierbij ondersteunen.

5. DE BEHANDELING VAN HOOFDLUIS

Bestrijdingsmiddel en speciale luizenkam

Het RIVM heeft in maart 2011 een nieuwe richtlijn uitgegeven voor het behandelen van hoofdluis (en neten). In de nieuwe richtlijn wordt de nadruk gelegd op het kammen in combinatie met een behandeling van het haar met een antihooftluismiddel. De behandeling met een antihooftluismiddel dient gelijktijdig te starten met het kammen. De middelen zijn niet effectief tegen de larven in de neten. Om tussentijds uit de neten gekomen luizen te doden dient de behandeling volgens de instructie van de fabrikant na 7-9 dagen herhaald te worden.

Bij de apotheek of drogist kunt u verschillende bestrijdingsmiddelen en kammen kopen. Wat betreft de speciale luizen- of netenkam zijn er meerdere mogelijkheden. Gekozen kan worden voor een plastic, metalen of elektrische kam. Het plastic exemplaar is relatief het goedkoopste, maar het voordeel van een metalen kam is dat de tanden minder snel uit elkaar gaan staan. Laat u bij de drogist/apotheek goed informeren, voordat u hierin een keuze maakt. Vraag ook na wat het nieuwste middel op dit moment is.

De behandeling in stappen

1. Koop een luizendodend middel bij de apotheek of drogist. Lotion werkt over het algemeen beter dan shampoo. Het gebruik van middelen op basis van plantaardige oliën wordt afgewezen. Houd het middel uit de buurt van kleine kinderen en wees voorzichtig met vuur (bijvoorbeeld een sigaret of waakvlam van de geiser).
2. Lees eerst de gebruiksaanwijzing goed door en behandel daarna het hoofdhaar om de luizen en neten te doden. De ogen moeten goed beschermd worden met een washandje.
3. Kam vervolgens de dode luizen uit het natte haar met een speciale luizenkam. Het kammen gaat makkelijker als er crèmespoeling gebruikt is.
4. Kam daarna het haar plukje voor plukje met een speciale luizenkam om ook de dode neten te verwijderen. Maak eventueel het haar nat met een mengsel van één deel water en één deel azijn, wat neten makkelijker doet loslaten.
5. Kam het haar dagelijks goed door met een speciale kam, tot veertien dagen na de aanvang van de behandeling.
6. In tegenstelling tot wat in sommige bijsluiters vermeld staat, dient de behandeling met een hoofdluisdodend middel te worden herhaald na ongeveer één week.
7. Soms zijn de luizen niet gevoelig voor een bepaald middel. Herhaal de behandeling dan met een ander middel.

NB:

- **De stappen 3, 4 en 5 zijn het meest belangrijk bij het bestrijden van hoofdluis (en neten)!**
- **Het uit voorzorg insmeren met bestrijdingsmiddelen heeft geen enkele zin: de hoofdhuid kan hierdoor geïrriteerd raken en luizen worden resistent (ze reageren niet meer op het middel).**

Reinigen van beddengoed, kleding, kammen, borstels en meubels

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) presenteerde op 16 maart 2011 de vernieuwde richtlijn Hoofdluis. In de oude richtlijn werden bij hoofdluis aanvullende maatregelen in de omgeving geadviseerd. Er is echter geen wetenschappelijk bewijs gevonden voor de effectiviteit van al deze maatregelen. Alle maatregelen zoals het wassen van beddengoed, knuffels, jassen, het gebruik van luizencapes en het stofzuigen van de auto zijn niet meer nodig. Dat scheelt heel veel tijd, geld en stress bij ouders van kinderen met hoofdluis!

6. PRAKTISCHE TIPS BIJ HOOFDLUISBESTRIJDING

- Bij het gebruik van shampoo de fles altijd eerst goed schudden, want de werkzame stof zit onder in de fles.
- Zorg er altijd voor dat de hele hoofdhuid behandeld wordt. Sla geen plekjes over.
- Gebruik bij veel of erg dik haar meer lotion dan de aanbevolen hoeveelheid. Laat het middel ook langer inwerken dat op het voorschrift wordt vermeld.
- Gezinsleden dienen gelijktijdig behandeld te worden vanwege de grote kans op onderlinge besmetting.
- Na de behandeling gaan de luizen en neten dood, maar niet altijd meteen. Soms leven de luizen nog. Ze zijn echter sloom en futloos en gaan na een tijdje wel dood.
- Na de behandeling moet het natte haar gekamd worden om de dode luizen te verwijderen.
- Het is verstandig om de behandeling na één week te herhalen, ook al staat op het flesje dat het eigenlijk niet hoeft. Soms kunnen enkele neten namelijk in leven blijven. Ook kan een kind weer opnieuw besmet raken.
- In de meeste gevallen is onjuist gebruik van het hoofdluismiddel of een nieuwe besmetting de oorzaak van het nog aanwezig zijn van luizen.
- Soms zijn de luizen niet meer gevoelig voor een bepaald middel. Behandel dan opnieuw met een ander middel.
- Reinig na gebruik de kammen en borstels goed door ze minimaal een uur te laten weken in een hoofdluisdodend middel of desinfecteren met alcohol (70%) of tenminste 10 minuten in de afwasmachine bij 60 graden.

7. HOOFDLUISMIDDELEN

Er zijn verschillende werkzame middelen tegen hoofdluis te koop. Er zijn twee middelen dat luizen doodt door een chemische werking en een nieuw middel zonder chemische werking dat een afsluitend laagje vormt op de luizen waardoor deze stikken. Meer informatie over deze middelen kunt u bij drogist of apotheek verkrijgen.